

OSNOVNA ŠOLA FRANA KOCBEKA
GORNJI GRAD

PROJEKTNO TURISTIČNA NALOGA

PO ZDRAVJE V NOVO ŠTIFTO

KDO SMO ?

NASLOV:

OSNOVNA ŠOLA FRANA KOCBEKA GORNJI GRAD, KOCBEKOVA C. 21, 3342
GORNJI GRAD

E-MAIL:

sola.gornji-grad@guest.arnes.si

PRI PROJEKTNI TURISTIČNI NALOGI SMO SODELOVALI:

UČENCI:

Anja Mavrič - 9. b

Patricija Miklavc - 9.b

Anamarija Rosenstein - 9.b

Vanesa Stenšak - 9. b

Špela Rihter - 9. b

Polona Klemen - 8. a

Tilen Enci - 8. a

Dejan Nadvešnik - 8. a

Matej Poličnik – 8. a

Domen Čemevšek -8. a

Gregor Golob - 9. a

MENTORICI:

Bojana Zupanc

Alojzija Suhovršnik

ŠOLSKO LETO: 2009 - 2010

POVZETEK

Nova Štifta je kraj, ki leži pod Menino planino, Kašno planino in Lepenatko. Prepoznavnost kraja se je začela že v 16. stoletju z romarstvom in se je v naslednjih stoletjih samo še povečevala. O začetkih romarstva pričajo številne pripovedke, ki smo jih v nalogi tudi predstavili. V kraju, kjer je podeželski način življenja še vedno prisoten, je dobro razvito tudi družabno življenje, kar se kaže v delovanju društev. Tri društva in krajevna organizacija Rdečega križa združujejo pravzaprav skoraj vse krajane. Kraj se ponaša tudi s tremi cerkvami in kopijo Božjega groba. Zaradi nekoliko oddaljene lege pa je idealen za obiskovalce, ki si želijo miru, stika z naravo in duhovne hrane.

Predstavljamo vam dve dejavnosti, romarstvo in solne terapije, za kateri verjamemo, da ponujata prav to. Predstavitev smo gradili prvenstveno na vedenju domačinov. Z njimi smo se pogovarjali o pomenu romarstva v današnjem času. Obiskali smo Solni tempelj, kjer ponujajo solne terapije. To je v Sloveniji novost na tem področju. Zdravje, mir, sprostitvev in stik s seboj, so težnje sodobnega človeka. In trdno verjamemo, da vse to lahko ponudimo obiskovalcem našega kraja.

Na koncu smo pripravili zanimive in pestre programe za izlete, s katerimi bi lahko v kraju tržili našo ponudbo. Zajemajo različne planinske poti, turistične kmetije, ogled sakralnih spomenikov, obisk Solnega templja, sprehode v neokrnjeni naravi, dobro gostinsko ponudbo, domačo kulinariko in še marsikaj drugega.

Ključne besede: romarstvo, solne terapije, izletniška kmetija,

ABSTRACT

Nova Štifta is a village, lying below Menina planina, Kašna planina and Lepenatka. This village was first mentioned already in 16th century in connection with pilgrimage and in the following centuries the popularity only continued to grow. Many tales show the beginnings of pilgrimage and they are presented in the project, too. In the village, where rural way of life is still present, social life is also well-developed as reflected in the functioning of societies. Three clubs and local organization of the Red Cross join together just about all people of the village. The village also boasts three churches and a copy of the Holy Sepulchre. Due to somewhat remote location the village is ideal for visitors who want peace, contact with nature and spiritual nourishment.

We present two activities: pilgrimage and salt therapy which, we believe, offer just that. Presentation was built primarily on the knowledge of the local people. With them we talked about the importance of pilgrimage today. We visited the *Salt Temple* where they offer salt therapy. This is a novelty in Slovenia in this field. Health, peace, relaxation and contact with inner self are tendencies of a modern man. And we firmly believe that we can offer all this to visitors of our site.

At the end we prepared exciting and interesting programmes for trips that we could trade. They cover a variety of hiking trails, tourist farms, visits to religious monuments and *Salt Temple*, walks in unspoilt nature, good restaurants, home cuisine and much more.

Key words: pilgrimage, salt therapy, tourist farms

KAZALO

1. UVOD.....	6
1.1. PREDSTAVITEV IZBRANE TEME IN STRUKTURA NALOGE	6
1.2. UPORABLJENE METODOLOGIJE PRI IZDELAVI PROJEKTO TURISTIČNE NALOGE.....	6
1.3. MOTIVI SKUPINE ZA IZBIRO PREDLAGANE TEME.....	7
2. PREDSTAVITEV MOJEGA KRAJA NOVE ŠTIFTE.....	7
2.1. LEGA IN NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	7
2.1.1. LEGA	7
2.1.2. POIMENOVANJE	8
2.2. ZGODOVINSKI RAZVOJ DO DANES	8
2.3. DRUŽBENO GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	9
2.3.1. PREBIVALSTVO	9
2.3.2. NASELJA	9
2.3.3. GOSPODARSKA USMERITEV	11
2.4. DRUŠTVENO IN DRUŽABNO ŽIVLJENJE V KRAJU	13
2.4.1. PREDSTAVITEV DRUŠTEV	13
3. PREPOZNAVANOST KRAJA ali ZAKAJ V NOVO ŠTIFTO	15
3.1. O ROMARSTVU	15
3.1.1. NASTANEK ROMARSKÉ POTI	15
3.1.2. POGOVORI S KRAJANI	17
3.2. O SOLNEM TEMPLJU	22
3.2.1. ZGODOVINA SOLNIH TERAPIJ	22
3.2.2. SEDANJOST TERAPIJ IN MEDICINA	23
3.3. SOLNE TERAPIJE	23
3.4. TERAPIJE V SOLNEM CENTRU.....	24
3.5. SOLNE TERAPIJE UGODNO VPLIVAJO NA LJUDI:.....	24
3.6. INTERVJU Z GO. VANDO HARTMAN, VODJO CENTRA.....	25
4. TRŽENJE NOVOŠTIFTNE PONUDBE.....	26
4.1. ZAKAJ V NOVO ŠTIFTO?.....	26
4.2. OBLIKOVANJE TURISTIČNE PONUDBE	26
4.1.1. ROMARSKI DAN	27
4.1.2. PLANINSKI IZLET	27
4.1.3. DOŽIVETJE KRAJA	28
4.1.4. DAN ZA ZDRAVJE.....	28
5. ZAKLJUČEK.....	29

KAZALO SLIK

SLIKA 1 : KJE SE NAHAJA NOVA ŠTIFTA	7
SLIKA 2 : LEGA NOVE ŠTIFTE POD MENINO	7
SLIKA 3 : POGLED PROTI ČRNEMU KOTU	9
SLIKA 4 : CERKEV MARIJINEGA DAROVANJA V ZGORNJEM DOLU STOJI V NEPOSREDNI BLIŽINI SOLNEGA TEMPLJA	10
SLIKA 5 : CERKEV SV. MIKLAVŽA LEŽI V SREDIŠČU ZASELKA ŠMIKLAVŽ	10
SLIKA 7 : POSLEDICE KATASTROFALNEGA NEURJA SO PRIZADELE MNOGO LJUDI.....	11
SLIKA 6 : NA KMETIJI V ZGORNJEM DOLU JE GLAVNA PANOGA ŽIVINOREJA.....	11
SLIKA 8 : NA TOMANOVI PLANINI STOJI ZNANA IN ŽE UVELJAVLJENA IZLETNIŠKA KMETIJA TOMAN.....	12
SLIKA 9 : NA VRHU PRELAZA ČERNIVEC LEŽI NA NADMORSKI VIŠINI 902 M GOSTINSKO TURISTIČNI CENTER 902	12
SLIKA 10 : MLADI ČLANI KULTURNEGA DRUŠTVA SE PRIPRAVLJAJO NA FOLKLORNI NASTOP	13
SLIKA 11 : MLADI SMUČARJI IN IGRALCI NAMIZNEGA TENISA	14
SLIKA 12 : DOM NOVOŠTIFTNIH GASILCEV IN PRAZNOVANJE NA FLORJANOVO.....	14
SLIKA 13 : ROMARSKI UTRINKI.....	16
SLIKA 14 : PRI ŽUPNIKU SMO SI POGLEDALI ZANIMIVE STARE MATIČNE KNJIGE.....	19
SLIKA 15 : CENTER ZA SOLNE TERAPIJE PODJETJA GRAJSKA VRATA D.O.O.	22
SLIKA 16 : SOLNE TERAPIJE -TEMPELJSKA SPROSTITEV	23
SLIKA 17 : SOLNI SVET PALČKOV IN IGRAČ	23
SLIKA 18 : ZA ZDRAVJE IN UŽITEK.....	24
SLIKA 19 : ZIMSKI POZDRAV IZ NOVE ŠTIFTE.....	29

1. UVOD

Ljudje smo običajno ponosni na svoj domači kraj. V njem bivamo, se družimo s sosedi in prijatelji in nam je lepo. Ko pa nas nekdo vpraša, zakaj smo ponosni na svoj kraj in kaj je v njem takega, kar bi z veseljem pokazali tudi komu drugemu, nam kar nekako zmanjka besed. Po kratkem premisleku pa se ponavadi kar vsuje iz nas, kaj vse lepega imamo.

Podobno je bilo tudi z našo nalogo. Najprej smo se spraševali, kaj pa sploh imamo v Gornjem Gradu, kjer stoji naša matična šola, kaj v sosednjem večjem kraju Novi Štifti, ali kaj bi pokazali obiskovalcem v Bočni. Ker nas je večina doma v Novi Štifti, smo se odločili, da bomo predstavili prav ta kraj. In kaj pa bi pokazali popotniku, ki se znajde na naših tleh, v Novi Štifti? Ali še bolje rečeno, s čim bi ljudi privabili na konec Zgornje Savinjske oziroma Zadrebčke doline oziroma čez prelaz Černivec na našo stran. Sprva smo bili malo v zadregi. Ko pa smo se začeli ozirati okoli, nam kar ni zmanjkalo idej, kaj vse bi lahko vključili. Pred vami je le delček ponudbe vseh zanimivih, lepih in predvsem zdravih doživetij, ki jih boste deležni, ko boste prišli v naš kraj. Zaupamo naj vam le še to, da vas bodo pričakali prijazni in gostoljubni domačini. Ste že kje dobili po praznični maši domače pecivo in kozarček rujnega? Če ne, potem je res zadnji čas, da pridete k nam.

1.1. PREDSTAVITEV IZBRANE TEME IN STRUKTURA NALOGE

Izmed mnogih stvari, ki bi vam jih radi pokazali, če pridete v naš kraj smo se odločili, da v nalogi izpostavimo dve dejavnosti. Prva je romarstvo, ki ima v Novi Štifti že več stoletno tradicijo. Drugo je na novo odprti Solni tempelj, ki nam ponuja solne terapije in je edinstven v naši državi. Za obe dejavnosti smo našli skupno rdečo nit, to je zdravje v takšni ali drugačni obliki. Od tod tudi naslov naloge "Po zdravje v Novo Štifo".

Nalogo smo zastavili tako, da smo najprej na kratko predstavili naš kraj z naravno in družbenogeografskega vidika. Podrobneje pa vam predstavljamo romarstvo in Solni tempelj. Na podlagi teh dveh dejavnosti, smo pripravili ponudbo za trženje. Povezovali smo se z številnimi akterji družbenega življenja v kraju, od domačinov do g. župnika, predstavnikov društev, gostincev itd. Želeli smo vam prikazati utrip našega kraja, zato smo poudarili sodelovanje in druženje ljudi. Vključili smo intervjuje z ljudmi, ki se največ ukvarjajo z romarstvom in solnimi terapijami. Nalogo zaključujemo z našimi idejami za programe obiska Nove Štife in trženje le-teh.

1.2. UPORABLJENE METODOLOGIJE PRI IZDELAVI PROJEKTNO TURISTIČNE NALOGE

1. V razgovoru z domačini smo pridobili ideje za predstavitev kraja in trženje ponudbe romarstva in solnih terapij.
2. Poiskali smo literaturo o kraju, zbirali razne podatke, brskali po spletnih straneh.
3. Pripravili smo vprašanja za intervjuje.
4. Povezovali smo se z različnimi akterji v kraju.
5. Na terenu smo izvedli štiri intervjuje.
6. Razvijali smo idejo za turistično ponudbo in trženje našega kraja.
7. Pripravili smo programe za trženje.
8. Pripravljali smo predstavitev na turistični tržnici.

1.3. MOTIVI SKUPINE ZA IZBIRO PREDLAGANE TEME

Najbolj odločilen motiv za izbiro teme Po zdravje v Novo Štifo je bil, da imamo v našem kraju turistično zelo privlačne dejavnosti, ki se navezujejo na zdravje, vendar pa s tega vidika še niso bile dovolj predstavljene. Glede na to, da sta ponudba in trženje na področju zdravja nasploh danes že zelo razširjena, smo poskušali tudi mi s svojim krajem pristaviti svoj lonček. Prepričani smo, da nam je uspelo najti nekaj nevsakdanjega ali vsaj manj pogostega in za druženje ljudi in duhovno zdravje zelo koristnega.

2 . PREDSTAVITEV MOJEGA KRAJA NOVE ŠTIFTE

2.1. LEGA IN NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

2.1.1. LEGA

Nova Štifa je razloženo naselje v severnem delu osrednje Slovenije. Leži v čudovito lepem predgorju Savinjskih Alp, pod Menino planino, Lepenatko in Rogatcem v zgornjem delu Zadrečke doline. Le ta se imenuje po reki Dreti, ki se pri Nazarjih kot desni pritok izlije v Savinjo. Zato sodi Zadrečka dolina v območje večje Zgorje Savinjske doline. Čez prelaz Črničevac pridemo v Kamnik, od koder lahko nadaljujemo pot do Ljubljane. Torej je od samega središča Slovenije oddaljena le kakšno uro.

Slika 1 : Kje se nahaja Nova Štifa

Slika 2 : Lega Nove Štife pod Menino planino in z rdečo planinska pot (opis 4.1.2. str.27)

2.1.2. POIMENOVANJE

Ime Nove Štife izvira iz Neu Stift, kar pomeni nova ustanova. Vas je bila prvič omenjena leta 1426 in sicer kot sedež urada dela gornjegrajske gosposčine, ki je zajemal Zgornjo Zadrebko dolino. Čeprav je bilo ime splošno znano med krajanji in romarji, ga do leta 2004 nismo našli na zemljevidu. Leta 2004 so se krajanji Šmiklavža, Tiroseka in Dola na referendumu odločili za uvedbo naselja Nova Štifta z uličnim sistemom. Dosedanji naselji Tirosek in Šmiklavž, sta postali ulici z istim imenom in območjem, del naselja Dol, ki spada v krajevno skupnost Nova Štifta, pa je postal ulica Zgornji Dol.

2.2. ZGODOVINSKI RAZVOJ DO DANES

Zgodovina Nove Štife je tesno povezana z zgodovino Gornjega Grada. Do leta 1140 je bilo to ozemlje v lasti plemičev Chagere. Po tem letu so plemiči prepustili ozemlje benediktinskemu samostanu v Gornjem Gradu. Ko je bil samostan leta 1461 razpuščen, je samostansko ozemlje pripadlo novo nastali ljubljanski škofiji. Kraja Sv. Miklavž in Štajngrob (danes Dol) se prvič omenjata že v urbarju leta 1426. Omenja se že prvotna cerkev Sv. Miklavža, vendar ni znano kdaj je bila zgrajena. Cerkev so leta 1869 podrli in na istem mestu leta 1872 zgradili novo. Cerkev v Štajngrobu pa se prvič omenja leta 1631.

Zgodovina cerkve Marije Zvezde v Tiroseku pa je povezana z zanimivimi pripovedkami. Prva pripovedka pravi, da so se sredi 16. stoletja na Metuljskem griču, ki je bil takrat še porasel z gozdom, začele dogajati čudne reči. Tako je ljubljanski škof Peter Seebach pisal papežu Piju IV. leta 1560 in ga zaprosil za dovoljenje, da bi se na mestu prikazovanj, kjer so ljudje že sami postavili kapelico, smela zgraditi cerkev Mariji v čast. V naslednjih letih je sem romalo veliko ljudi. Cerkev se je najprej imenovala »nova stavba« ali »nova ustanova« (Neu Stift). V začetku je bila Marijina cerkev podružnica gornjegrajske župnije, leta 1722 pa je dobila status samostojne župnije. Jožefinske reforme so romanja omejile in celo prepovedale. Usodno za cerkev je bilo leto 1850, ko je ogenj popolnoma uničil cerkveno ostrešje. Na mestu pogorele cerkve se je v letih 1850 do 1854 župnik Gašper Dornik odločil pozidati novo, sedanjo cerkev. Med tem časom je Nova Štifta prešla pod upravo lavantinske škofije, zato je novo cerkev leta 1854 posvetil in blagoslovil škof Anton Martin Slomšek.

Leta 1875 je bila ustanovljena državna ljudska šola. Pouk je potekal v cerkovnikovi hiši, imenovani Mežnija. Šolsko stavbo so zgradili leta 1886 in jo leta 1904 nadgradili. V prvi svetovni vojni so iz cerkve odpeljali 4 zvonove, ki so jih kasneje nadomestili v enakem številu. Med drugo svetovno vojno je bilo leta 1943 požgano župnišče in poškodovana cerkev. Višek vojnega nesmisla je bil požig Nove Štife 24. oktobra leta 1944. Po vojni je bil kraj obnovljen. Prizadevni krajanji so do leta 1956 obnovili tudi cerkev.

V letu 1948 in 1949 je potekala elektrifikacija kraja. Leta 1947 so začeli graditi zadružni dom in ga slovesno podprli leta 1950. V njem je bila pisarna Kmetijske zadruge, Krajevnega ljudskega odbora, gostilna, trgovina in dvorana.

Po ustanovitvi šole se je kulturno življenje zelo razmahnilo. Delovali so:

- gledališka skupina
- pevski zbor
- tamburaški orkester
- pihalna godba

Leta 1937 je bilo ustanovljeno Prostovoljno gasilsko društvo Nova Štifta. Leta 1949 pa je bilo ustanovljeno Kulturno društvo Lojze Savinšek.

2.3. DRUŽBENO GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

2.3.1. PREBIVALSTVO

Po zadnjem popisu prebivalstva iz leta 2002 je živel v občini Gornji Grad 2595 prebivalcev, od tega v kraju Nova Štifta nekaj več kot 600 prebivalcev.

Podatki iz leta 2008 prikazujejo naslednjo sliko:

- število prebivalcev 622
- število moških 310
- število žensk 312
- gostota naseljenosti 18

Zelo malo prebivalcev se danes preživlja samo s kmetovanjem ali od njega celo živi. Večina jih išče delo drugje.

2.3.2. NASELJA

Kraj Nova Štifta sestavljajo trije deli, Tirosek, Šmiklavž in Zgornji Dol.

Tirosek je razloženo naselje na nadmorski višini 533 do 610 m. Sestavljajo ga:

- Tirosek v ožjem smislu
- Črni kot v zgornjem delu Drete
- Nova Štifta na desni strani Drete

Slika 3 : Pogled proti Črnemu kotu
Zgornji Dol leži ob vznožju Menine in
na jugozahodnem pobočju Lepenatke.

Slika 4 :Cerkev Marijinega darovanja v Zgornjem Dolu stoji v neposredni bližini Solnega templja

Šmiklavž pa je razloženo naselje, ki ga sestavljajo:

- Mačkin Kot
- Zlato Polje
- Citrovka
- Mušja vas

Slika 5 : Cerkev sv. Miklavža leži v središču zaselka Šmiklavž

2.3.3. GOSPODARSKA USMERITEV

Hribovskim kmetijam Nove Štife sta glavni vir dohodka iglasti gozd in mlečna živinoreja. Prav zaradi tega, ker predstavlja ljudem gozd pomemben vir preživljanja, so bili ob katastrofalnem neurju leta 2008 zelo prizadeti. Kmetje opuščajo njive v korist travnikov in pašnikov, kjer pridelujejo krmo za živino. Priča smo tudi ogozdovanju površin. Kmetje opuščajo višje ležeče travnike in pašnike zaradi težje dostopnosti in zmanjševanja pomena kmetijske dejavnosti. Vedno manj je čistih kmetij, ki bi se preživljale le s kmetovanjem. V poletnih mesecih pa še zaživijo planinski pašniki na Lepenatki, Kašni planini, Menini, na Ravneh in Travniku.

Slika 6 : Na kmetiji v Zgornjem Dolu je glavna panoga živinoreja

Slika 7 : Posledice katastrofalnega neurja so prizadele mnogo ljudi

Ljudje danes iščejo zaslužek v številnih drugih dejavnostih v bližnjih in tudi bolj oddaljenih krajih, kot so Kamnik, Mozirje, Ljubljana ...

Mnogi pa se samozaposlijo v domačem okolju. V kraju je veliko privatnih podjetij in obrtnikov iz naslednjih dejavnosti:

- žagarstvo in mizarske storitve
- prevoznništvo
- svečarstvo
- lesna obrt
- zaključna dela v gradbeništvu
- avtobusni prevozi
- tiskarstvo
- gostinstvo
- kmečki turizem
- trgovina
- solni tempelj

Slika 8 : Na Tomanovi planini stoji znana in že uveljavljena izletniška kmetija Toman.

Slika 9 : Na vrhu prelaza Černivec leži na nadmorski višini 902 m Gostinsko turistični center 902

2.4. DRUŠTVENO IN DRUŽABNO ŽIVLJENJE V KRAJU

V kraju je prisotno pestro družabno življenje, ki temelji na delovanju več društev. V različne dejavnosti in prireditve se aktivno vključujeta tudi Podružnična osnovna šola in Župnijski urad. Skupaj organizirajo v kraju številne prireditve tekom leta.

Med najbolj pomembnimi in obiskanimi so:

- srečanje starejših občanov
- srečanje šoferjev in blagoslov avtomobilov na Binkošti
- srečanje zakoncev - jubilentov
- romarski shod na praznik Marijinega Vnebovzetja
- Pozdrav pomladi - prireditev za praznik žena in mater
- decemberski Glasbeni večer
- srečanje gasilcev
- srečanje čebelarjev Zgornje Savinjske doline
- sodelovanje s občino Maria Saal iz avstrijske Koroške
- oratorij
- številna športna tekmovanja in srečanja
- gasilska veselica
- športna veselica
- in še mnoge druge športne, kulturne, gasilske in druge prireditve

2.4.1. PREDSTAVITEV DRUŠTEV

V kraju samostojno delujejo gasilsko, kulturno in športno društvo ter krajevna organizacija Rdečega križa.

Kulturno društvo Lojze Savinšek se imenuje po pesniku Lojzetu Savinšku, ki je bil rojen v Novi Štifti. Ustanovljeno je bilo leta 1949. Že od vsega začetka je bila v ospredju gledališka dejavnost, pod njegovim okriljem pa sta nekaj časa delovala tudi moški in ženski pevski zbor. Danes obsega delovanje društva še vedno gledališko dejavnost, poleg nje pa živi tudi folklorna, zlasti med mlajšimi člani. Zelo odmevna in med krajanji dobro sprejeta so druženja ob domačih glasbenih izvajalcih. Člani kulturnega društva skrbijo, da je kulturno in družabno življenje v kraju pestro in vključuje čimveč krajanov.

Slika 10 : Mladi člani kulturnega društva se pripravljajo na folklorni nastop

Športno društvo Nova Štifta je bilo ustanovljeno leta 1979 z namenom združiti ljudi, ki imajo radi šport in hkrati zanj navdušiti še ostale. Temelje so postavili domači športni zanesenjaki, ki so začeli aktivno igrati nogomet na "Makeževih njivah" in smučarji, ki so na domačem hribu "Glukove njive" postavili prvo smučarsko vlečnico. Glavno vodilo društva je danes spodbujanje mladih in starih v kraju za šport. Najbolj aktivni so še vedno na področju smučanja in nogometa, pridružile pa so se še druge panoge, kot so: namizni tenis, odbojka in še kaj se najde.

Člani se zavedajo dejstva, da je za uspešno delovanje društva potrebno vztrajno delo, saj le tako lahko dosežejo, da športno življenje v Novi Štifti živi in združuje vse generacije.

Slika 11 : Mladi smučarji in igralci namiznega tenisa

Gasilsko društvo Nova Štifta vključuje velik del krajanov. Njegovo delovanje temelji na pomoči svojim krajanom ob požarih in naravnih nesrečah. Vsako leto si na rednem letnem občnem zboru zastavijo naloge za naprej, ki jim potem vestno in zagnano sledijo. Veliko pozornosti posvečajo usposabljanju članov na področju operative. Redno se udeležujejo občinskih in državnih tekmovanj in to vsi, od najmlajših do veteranov. Društvo se zelo trudi tudi na področju prenove opreme, ki jim omogoča dobro posredovanje ob hitrih intervencijah.

Slika 12 : Dom novoštiftnih gasilcev in praznovanje na Florjanovo

Krajevna organizacija Rdečega križa Nova Štifta je prepoznavna predvsem na področju pomoči vsem starejšim, onemoglim, pomoči potrebnim, pa tudi mlajšim družinam v težavah. Skozi vse leto skrbijo za razdelitev paketov hrane, ki jih prejmejo iz Območne organizacije RK ali pa preko Evropske unije RK Slovenije. Organizirajo srečanje starejših občanov z mašo in nedeljskim kosilom. Obiskujejo starejše krajanke po domovih in v domu za ostarele. Z njimi poklepetajo in jim popestrijo vsakdanjik. Po potrebi pa jim pomagajo pri oskrbi. Jeseni sofinancirajo nabavo šolskih potrebščin za osnovnošolce. Povezujejo se z drugimi društvi, zlasti v primeru naravnih nesreč, kot so neurja, požari in poplave.

3. PREPOZNAVANOST KRAJA ali ZAKAJ V NOVO ŠTIFTO

Prepoznavnost kraja Nova Štifta v širšem slovenskem prostoru danes najbolj temelji na:

- romarstvu in
- na Solnem templju.

Obe dejavnosti sta zelo povezani z obiskovanjem našega kraja tekom celega leta. Pomenita tudi dobro osnovo za razvoj turističnih dejavnosti. Menimo, da je to pomembno za vključevanje krajanov v aktivno turistično ponudbo kraja in razvoj turizma v občini Gornji Grad. Smernice za razvoj turizma je občina Gornji Grad vključila tudi v svoje strategije razvoja občine. V občini deluje močno Turistično društvo, ki vključuje člane iz vseh delov, torej tudi iz kraja Nova Štifta.

3.1. O ROMARSTVU

3.1.1. NASTANEK ROMARSKE POTI

O nastanku romarske poti v Novi Štifti pričata naslednji zgodbi.

Na Metuljskem griču, kjer po zaslugi faranov stoji danes farna cerkev, je sredi 16. stoletja rasel gozd. Na tem povsem nepomembnem in vsakdanjem kraju so se začele dogajati ljudem komaj dojemljive stvari. Svetniška podoba Matere Božje se je prikazala mutasti deklici, ki je pasla ovce svojih staršev. Prosila jo je, če lahko dobi ovčko. Deklica je začudena odgovorila, da mora za dovoljenje prositi očeta in mater. Dovolila sta ji in deklica je čudežno ozdravela tako, da je spregovorila. Zaradi tega in še drugih čudežev so ljudje na mestu prikazovanj zgradili kapelico. Na binkoštno nedeljo leta 1559 je bila v njej prvič maša. Izročilo pravi, da se je med mašo nad kapelico na jasnem nebu prikazal oblak in nad njim svetla zvezda. Ljudje so to razumeli kot jasno znamenje, po katerem je božjepotno svetišče posvečeno Mariji Zvezdi.

Druga zgodba pa pravi, da je leta 1561 ljubljanski škof Peter Seebach pisal papežu Piju IV. o nenavadnih dogodkih na Metuljskem griču. V resnici je bil škof do Marijinega prikazovanja do tedaj precej zadržan, zato se je na vse mogoče načine izogibal izpolniti voljo ljudi, ki so želeli na griču sezidati cerkev v čast Materi Božji. Tega leta pa je škof dobil očitno znamenje, da je prisluhnil ljudem in jim izpolnil željo.

Škofu so preko noči noge in stegna tako otekle in ga začele boleti, da je bil cel teden kot hrom. Tedaj so ga njegovi podaniki posadili na konja in ga v soboto pred binkoštno nedeljo pospremili na omenjenjeni grič, kjer je bila zbrana precejšnja množica vernikov. Škof je

zaradi bolečin s težavo nagovoril romarje in jih povprašal, kje so se prikazovali plameni. Odgovorili so mu, da prav na mestu, kjer stoji njegov konj, ki se je tisti hip zakopal. Cerkveni dostojanstvenik se je s pomočjo spremljevalca spustil s konja, opravil pete litanije in pri priči popolnoma ozdravel. Bil je rešen dvomov in hvaležen za naglo in popolno ozdravitev. Začeli so graditi novo svetišče in po treh letih so blagoslovili cerkev. Škof Peter Seebach je prosil rimskega papeža tudi za popolne odpustke za številne romarje, ki so prihajali k novoštiftni Mariji. Zgodba pravi, da je škof naštel še več čudežev, ki so se zgodili na priprošnjo Matere Marije in s tem pritegnil številne romarje od blizu in daleč.

Tako so v Novo Štifo začeli prihajati romarji iz vseh slovenskih pokrajin, pa tudi iz Hrvaške. Do današnjih dni se je zlasti ohranila tradicija Zagorjanov, ki prihajajo v Novo Štifo že več kot 200 let. Iz roda v rod se prenaša pobožnost, povezana s tradicijo prijateljevanja z domačini. Največji romarski shod je vsako leto na praznik Marijinega vnebovzetja.

Slika 13 : Romarski utrinki

3.1.2. POGOVORI S KRAJANI

Krajani Nove Štifte živijo z romarsko tradicijo že več stoletij. Zato se nam je zdelo prav, da jih povprašamo o romarstvu. Želeli smo pridobiti čimveč informacij o njihovem osebnem odnosu, doživljanjih in povezavi z romarji, ki prihajajo vsako leto v naš kraj.

Pogovarjali smo se z našimi starši in številnimi drugimi krajanji, ki so na kakršenkoli način osebno bolj povezani z dogajanjem v času romanj. Zapisali smo le najbolj zanimiva pričevanja.

Učenci Polona Klemen, Dejan Nadvešnik in Domen Černešek smo se pogovarjali z gospodom župnikom v Novi Štifi in s starejšim krajanom, gospodom Jožetom Laznikom.

3. 1. 2. 1. INTERVJU Z GOSPODOM LOJZETOM TERNARJEM

Pri našem delu smo se obrnili tudi na gospoda Lojzeta Ternarja, župnika v Novi Štifi. Prijazno nas je sprejel, spregovoril o značilnih posebnostih kraja in nam pokazal stare matične knjige.

Kot zelo dober poznavalec kraja, njegove zgodovine, ljudi in običajev, nam je posređoval veliko zanimivih podatkov in svojih občutij.

1. Po čem je Nova Štifta najbolj prepoznavna v slovenskem prostoru?

Med številnimi Slovenci, ki jim je čaščenje Marije, Matere božje blizu, je kraj poznan kot Marijino romarsko središče, kot kraj, kamor ljudje prihajajo po zdravje za dušo.

2. Kdaj in kako je to romarsko središče nastalo?

Nastalo je v 16. stoletju, v času protestantske reformacije, ki je nasprotovala vsakemu romanju. Ve se, da je gradnji te Marijine cerkve nasprotoval tudi Primož Trubar.

Katoliška cerkev pa je po tridentinskem koncilu pospešeno iskala novih možnosti za pridobitev vernikov. Zato je papež ugodil ljubljanskemu oziroma gornjegrajskemu škofu Seebachu, ki je zaprosil za novogradnjo v imenu krajanov Nove Štifte. Ti so se odločno zavzeli za gradnjo cerkve na griču, kjer se je Marija prikazovala Bevčki deklici in Tomanovim pastirjem.

Po letu 1562 so se tu začeli romarji masovno zbirati in po letu 1591 je bila Nova Štifta že zelo prepoznavna.

3. Kakšna je zgodovina oziroma kako so potekala romanja od 16. stoletja do danes?

V Novo Štifo so romarji prihajali najbolj množično od 16. do druge polovice 18. stoletja. Ob največjem Marijinem prazniku, 15. avgustu, ko katoličani častimo Marijino vnebovzetje, se je zbiralo od 10 000 do 30 000 romarjev. Do tedaj je bil to najbolj obiskan romarski kraj na Slovenskem. Romarji so sem prihajali od Železne Kaple v današnji Avstriji, do Reke na Hrvaškem.

Ko je habsburški vladar Jožef II., ki je takrat vladal tudi slovenskemu ozemlju, po letu 1780 prepovedal romanja, je ta množičnost upadla.

Leta 1850 je stara cerkev pogorela. Zgradili so novo, ki jo je pred romarskim shodom, 13. avgusta 1854. leta, prišel blagoslovit mariborski škof Anton Martin Slomšek. Le-ta je tudi

kasneje še večkrat rad prišel v Novo Štifo. V tem času se je veliko romarjev preusmerilo na Brezje.

Cerkev so krajani ob pomoči mojstrov iz kranjske strani dokončno izdelali šele do leta 1910. Vojni čas je k sreči ni huje prizadel. V drugi svetovni vojni je bilo med požigom močno prizadeto le župnišče in bližnja šola.

Romanja so po drugi svetovni vojni, zlasti pa v zadnjih dveh desetletjih, spet pridobila na množičnosti. Tukaj je pogosto iskal svoj mir, iskal navdih za delo in pisal knjige znani duhovnik, psiholog, profesor Anton Trstenjak.

Do leta 1975 je večja skupina romarjev za to morala imeti posebno dovoljenje. Sedaj pride čez leto okrog 40 avtobusov in še številni romarji z avtomobili.

4. Ali prihajajo v Novo Štifo tudi peš?

Da, tako kot nekoč še tudi sedaj prihajajo nekateri romarji peš. Med njimi so nekaj posebnega romarji iz Zagorja, ki k nam ob čaščenju Marijinega vnebovzvetja prihajajo že skoraj 300 let. K temu jih zavezuje zaobljuba Mariji v času suše. V vojnem obdobju so prihajale le delegacije, ki so domačim odnesle iz Nove Štife odpustke. Sedaj jih ponovno prihaja ob tem prazniku peš okoli 200, približno toliko pa se jih pripelje še z avtomobili.

5. Ali so ohranjena kakšna znamenja, ki pričajo o teh dogodkih iz preteklosti?

Najbolj znana romarska znamenja so kapele, ki so ohranjene ob poteh, po katerih so prihajali romarji. Običajno so se pri njih zbirali iz različnih strani in potem skupaj poromali do cilja k naši Mariji Zvezdi.

6. Ljudje, ki so peš prihajali na romanje, so verjetno rabili prenočišče, pa tudi hrano. Kje so v našem majhnem kraju vse to dobili?

Romarjem so prenočišče ponudili največkrat na skednjih okoliških kmetij. Nekatero večje kmetije, Jernejevi, Golobovi in Sloni pa so nudile tudi gostinske usluge. H Golobovim so ljudje pogosto šli tudi po nedeljski maši na golaž, ki so ga pripravili že v soboto zvečer.

7. Kako je župnija oziroma kraj Nova Štifa sedaj pripravljen na prihod obiskovalcev, romarjev iz različnih krajev?

Kot župnija se ne želimo razviti v trgovino. Jaz čutim, da je treba biti ljudem predvsem na voljo za pogovor, jim omogočiti spoved in mašo. V cerkvi lahko vsak dobi, oziroma kupi različne »odpustke« ali spominke za domov. Če kdo vzame in ne plača, rečem, naj mu Bog požegna in se s tem ne obremenjujem.

Pred cerkvijo pa krajani poskrbijo za dobrodošlico. Gospodinje spečejo pecivo, ki ga največkrat ponudijo zastonj. Pripravijo tudi drugo hrano in pijačo, ki si jo romarji lahko kupijo.

Gasilci poskrbijo za ustrezna parkirna mesta in usmerjajo promet.

8. Kdaj so največji romarski shodi?

Največ romarjev prihaja v Novo Štifo na binkoštni ponedeljek, na Florjanovo nedeljo, v soboto pred 5. avgustom, prvo avgustovsko nedeljo in za praznik Marijinega vnebovzvetja. V naši cerkvi se srečujejo čebelarji iz cele Zgornje Savinjske doline. V zadnjem času smo se povezali tudi s prijateljsko občino Maria Saal iz avstrijske Koroške.

Posamezniki prihajajo preko celega leta.

9. Ali so poleg Zagorjanov znane še katere stalne skupine?

Da, stalne romarske skupine prihajajo še iz Šentjanža pri Vinski gori, iz Vodice in Čemšenika. Zanimivo je, da prihaja več romarjev iz oddaljenejših krajev, manj pa je Zgornjesavinčanov. V preteklosti je bilo uveljavljeno romanje Gornjegrajcev na sveto Jedrt v mesecu marcu.

10. Kakšne načrte imata kraj in župnija za nadaljnji razvoj romarskega turizma?

Najbližje hiše, ki so v preteklosti nudile gostoljubje romarjem, želimo spomeniško zaščititi in pridobiti sredstva za obnovo. Le tako bi lahko romarjem še kaj več ponudili.

11. Zakaj ljudje prihajajo na romanja? Ali prihodi romarjev k Mariji Zvezdi v Novo Štifo po vašem mnenju kaj vplivajo na življenje krajanov?

Ljudje čutijo, da jim ta romarska srečanja dajejo moč za premagovanje vsakdanjih težav. Naberejo si pozitivne energije in napolnijo srce in dušo z novim mirom in veseljem.

Številni pravijo, da tako lažje preživljajo čas od enega romanja do drugega. Čutijo, da si ob prihodu v Novo Štifo utrdijo notranji mir, ob sklepanju vedno novih prijateljstev pa doživljajo veselje in zadovoljstvo. Ko premagujejo dolgotrajno hojo, začutijo posebno moč in se veselijo vsega lepega.

Krajanje Nove Štife ta dogajanja povezujejo na poseben način. Potreba po dajanju se ob tem še posebej kaže zaradi tega, ker ob prejemanju vseh zahval, toplih besed in prisrčnih nasmehov tudi sami veliko prejema. Mislim, da so to občutki, ki so nekaj posebnega, o katerih ne govorijo veliko, pa vendar jih osrečujejo, povezujejo in navdihujejo za nova dejanja.

Slika 14 : Pri župniku smo si pogledali zanimive stare matične knjige

3.1.2.2. SPOMINI JOŽETA LAZNIKA

Gospod Jože Laznik nam je povedal veliko podobnih stvari, kot smo jih slišali že od gospoda Ternarja. Radi smo prisluhnili njegovemu pripovedovanju kot zanimivi zgodbi. Zapisali smo le nekatere zanimivosti, ki so še na drugačen način osvetlile romarsko zgodovino Nove Štife. Takole nam je spregovoril:

»Krajevno ime izhaja iz nemščine in pomeni nova ustanova. Nastalo je v tistih časih, ko so se ljudje zbirali na odročnih jasah, kakršna je bila na Metuljskem griču. Tam se je prikazovala Marija z vencem iz dvanajstih rož in ljudje so dosegli pri cerkvenih oblasteh, da so na tistem mestu zgradili cerkev. Na ta sveti kraj so začeli prihajati romarji iz vseh slovenskih dežel, pa tudi iz Dalmacije. Pravijo, da so tukaj ozdravljali tudi umobolne in izganjali hudiča.

Še danes stojijo ob romarskih poteh, po katerih so peš prihajali v Novo Štifo, romarska znamenja. To so bile kapelice, še več pa je bilo lesenih križev. Mimo teh znamenj, ki so v glavnem še ohranjena, so romarji prihajali iz Mačkinega kota, pa iz Tuhinjske doline čez Travniki pod Vrtačami in iz Kališa čez Črnivec.

Ohranjena je tudi zanimiva zgodba o velikem neurju ob nekem romanju na binkošti. Velika voda je zasula potok čez Kočko polje in se preusmerila proti Bajteževim. Tam je bila romarska gostilna in romarji so tiste nevihtne noči spali na njihovem marofu. Voda je gospodarsko poslopje spodnesla in utonilo je 42 romarjev. Ob velikih shodih se je zbralo tudi do 20000 ljudi. Višek romanj je bil v času Marije Terezije. Ko pa je zavladal njen sin Jožef II., je romanja prepovedal. Po tem so ljudje prihajali v Novo Štifo posamično, tudi med vojnami. V zadnjih letih so romanja spet bolj množična.«

3.1.2.3. RAZMIŠLJANJE PUSTOSLEMŠKOVIH O ROMARSTVU

Družina Pustoslemšek je z aktivnim delovanjem v župniji precej povezana z dogajanjem v kraju. Poprosili smo jih, da nam zapišejo svoj pogled in občutja ob romarskem dogajanju v Novi Štifi.

Gospa Marija Pustoslemšek je takole zapisala.

Z romarji in romanji v Novo Štifo sem se srečala pred petnajstimi leti, ko sem se poročila v Novo Štifo. Že nekaj dni po prihodu v Novo Štifo, 14. avgusta, sem šla k večerni romarski maši, h kateri pridejo romarji iz Zagorja ob Savi in njene okolice, iz Tuhinjske doline in tudi iz bližnjih krajev v Zgornji Savinjski dolini. Iz Zagorja in iz Tuhinja pride veliko romarjev peš, pripeljejo pa se tudi z avtomobili in avtobusi. Naju z možem je takoj po prihodu na parkirišče pred cerkvijo pozdravilo nekaj romarjev iz Zagorja, ki so moža poznali že od prej. Jaz sem bila nad njihovo prisrčnostjo ob snidenju in veseljem, da so zopet v Novi Štifi, zelo presenečena. Presenetilo me je tudi, da je bila cerkev polna ljudi, ki so z velikim žarom prepevali Marijine pesmi. Petje se je nadaljevalo tudi med mašo. Orgle so dale ljudem začetno intonacijo za začetek pesmi, nato pa so jih ljudje preglasili s svojim petjem. Po maši so se romarji, ki so se pripeljali s prevoznimi sredstvi, odpravili proti svojim domovom. Romarji iz Tuhinjske doline, ki so prišli peš, so se peš odpravili tudi nazaj. Nekateri pa so prišli peš v Novo Štifo, vračali pa so se s svojci, ki so prišli na romanje z avtomobili. Romarji iz Zagorja pa so odšli prenočevat na senike, kjer so si že pred mašo uredili prenočišče ali v šotore, ki so jih postavili v bližini cerkve.

Zagorski romarji imajo na praznični dan, Veliki šmaren, svojo mašo že ob šesti uri zjutraj. Po maši še pozajtrkujejo, nato pa se okrog pol osmih zjutraj poslovijo pri Jernejevi kapelici, kamor jih pospremi novoštiftni župnik z Marijinim kipom, ki ga ponavadi nosijo štirje mladi fantje. Pot jih nato pelje mimo naše domačije – Pogledije in planine Ravni na Menini planini, kjer pri Križu opravijo še romarski krst za tiste romarje, ki so se prvič peš podali na romanje. Tu se poslovijo od naše doline. Pot jih nato vodi navzdol v Tuhinjsko dolino, kjer pozno popoldne opravijo še zadnjo sveto mašo. Tu jih že čakajo avtobusi, ki jih odpeljejo do Zagorja.

Romarji se vedno ustavijo tudi na naši domačiji. V prejšnjih letih jih je vedno z veseljem pričakala tudi moževa mama Malka, ki je bila zaradi bolezni več kot 35 let priklenjena na invalidski voziček. Kadar je bil z romarji Zagorski župnik ali kaplan, ji je vedno prinesel tudi sveto obhajilo. Romarji so ji velikokrat zapeli po dve ali tri Marijine pesmi. Ti obiski in klepet z romarji so ji zelo veliko pomenili. Z veseljem se jih je spominjala še več tednov. Vsako leto jih je z velikim veseljem znova pričakovala. Pred letom in pol je za vedno zaspala, zagorski romarji so se prišli posloviti od nje. Ob grobu so ji zapeli dve njeni najljubši Marijini pesmi.

Čeprav mame Malke ni več, se romarji še vedno ustavijo na naši domačiji. Zdaj jih pričakam z obema sinovoma. Mož in starejša hči sta ta čas pri maši v Novi Štifti. Vedno jih pogostim s pijačo in pecivom. Po stari navadi še vedno zapojejo nekaj pesmi in obudijo spomin na mamo. Ob slovesu pa si obljubimo, da se čez eno leto zagotovo zopet vidimo.

Kako se na romarje pripravljamo v naši župniji?

Ob začetku koledarskega leta župnik Alojz Ternar pripravi statistično poročilo za preteklo leto in načrt vseh pomembnejših praznovanj in dogodkov, ki se bodo v tem letu dogajali v župniji. Ljudem je poročilo in plan dogodkov na razpolago na mizi poleg oznanilnih listov in drugih edicij.

Pomembnejša romanja v Novo Štifo so naslednja:

- Binkošti (blagoslov šoferjev in avtomobilov)
- Srečanje zakonskih parov jubilarov (prvo nedeljo v avgustu)
- Veliki šmaren
- Mali šmaren
- Srečanje čebelarjev (prva nedelja v decembru)

Največje romanje je seveda na veliki šmaren. Priprave na sprejem romarjev se začnejo že več tednov prej. Veliko vlogo imajo pri tem župnik, župnijski pastoralni svet in gasilci.

Člani župnijskega pastoralnega sveta pomagajo župniku pri pripravah na sprejem romarjev. Gasilci skrbijo za urejanje prometa. Skrbijo tudi za del gostinske ponudbe. Vsi gasilci delajo zastonj, v dobro društva in kraja.

Gospodinje spečemo pecivo, ki ga dekleta po maši delijo romarjem, fantje pa poskrbijo za pijačo.

Na stojnicah pred cerkvijo članice cerkvenega pastoralnega sveta prodajajo majice in sveče z logotipom Nove Štife.

Za romarje, ki pridejo 14. 8. peš iz Zagorja in Tuhinjske doline smo pred leti pripravili obložene kruhke z domačimi dobrotami, ki so jih prispevali župljani. Zadnji dve leti pa smo za dobrodošlico pripravili golaž, ki ga je lahko brezplačno dobil vsak romar. Za plačilo pa so lahko dobili še pečenega odojka ali jagenjčka. Romarji so bili s toplim obrokom zelo zadovoljni.

Kaj pomenijo srečanja z romarji meni in naši družini? Kaj pomenijo romarjem romanja v Novo Štifo?

Jaz osebno se srečanj z romarji pri romarskih mašah zelo veselim. Čeprav nisem »prava« Novoštiftčanka sem presrečna, da naš kraj in naša cerkev toliko pomeni ljudem iz različnih koncev Slovenije, ki obiskujejo naš kraj in našo cerkev. Vedno se najbolj veselim srečanj z romarji iz Zagorja in Tuhinjske doline, 14. in 15. avgusta. Ti pridejo v Novo Štifo večinoma peš. Izobrazbena struktura teh romarjev je zelo različna, od direktorjev, obrtnikov, profesorjev, zdravnikov, rudarjev, delavcev, čistilk... Med njimi ni opaziti nobene razlike, na romanjih so vsi ljudje le romarji. Vsi pridejo z istim namenom – da se zahvalijo Mariji za vse dobro v preteklem letu in se ji priporočijo za naslednje leto. Romanje jim da energijo za čas do naslednjega romanja. Romarji pravijo, da štejejo čas med dvema romanjema. Nekateri med njimi pridejo v Novo Štifo tudi ob drugih priložnostih. Pridejo prosit za zdravje ob boleznih in nesrečah, se priporočijo Mariji ob porokah in veselih pričakovanjih ...

Med romarji in nami Novoštiftčani so se stcale že prave prijateljske vezi, ki jih vsako leto utrjujemo. Vsako leto v svojo zbirko prijateljev uvrstimo nove. Romarji iz Zagorja prihajajo k nam tudi na župnijske praznike. Našega župnika Alojza Ternarja so lani presenetili s svojo navzočnostjo in darilom ob njegovi 30-letnici duhovništva. Teden dni pred romanjem so sodelovali pri blagoslovitvi obnovljene Jernejeve kapelice, kjer romarje sprejmemo in se od njih poslovimo. Na mali šmaren so prišli k maši h Križu na planino Ravni, kjer romarji ob svojem romanju opravijo krst novih romarjev in se poslovijo od naše doline.

Novoštiftčani poromamo v Zagorje na njihov župnijski praznik, ki je 4. decembra, na dan sv. Barbare – zavetnice rudarjev. S tem svojim obiskom obiščemo svoje prijatelje iz Zagorja in jim pokažemo, da smo jim hvaležni za njihova romanja v Novo Štifo. Prijateljske vezi se s temi romanji le še utrjujejo.

3. 2. O SOLNEM TEMPLJU

Slika 15 : Center za solne terapije podjetja Grajska vrata d.o.o.

Nova Štifa je lani pridobila na prepoznavnosti kraja z odprtjem Solnega templja.

3. 2. 1. ZGODOVINA SOLNIH TERAPIJ

Zgodovina solnih terapij sega v 19. stoletje, ko so ugotovili, da le te zdravilno delujejo na ljudi s pljučnimi in dihalnimi težavami. To je bil začetek speleoterapije - zdravljenja boleznih dihal in kožnih bolezni v naravnih solnih jamah in rudnikih.

V zgodnjih 90-ih letih 20. stoletja je omejeno število za zdravljenje primernih solnih jam in rudnikov dalo povod za začetek raziskav o možnostih ustvarjanja mikroklima v prostorih, ki bi jih človek ustvaril na površju zemlje, v obliki solnih sob oz. komor, kjer bi v sklopu medicine lahko zdravili ljudi s težavami dihanja in kožnimi obolenji.

Postopek zdravljenja omenjenih bolezni v solnih sobah so poimenovali HALOTERAPIJA in pod tem imenom je terapija z aerosolom solnega prahu v solnih sobah poznana po vsem svetu.

3. 2. 2. SEDANJOST TERAPIJ IN MEDICINA

Solne sobe naj bi vzpostavile mikroklimo podzemnih solnih bolnišnic, kjer zrak vsebuje določeno količino suhega solnega aerosol-a. Prav ta faktor ima glaven terapevtski učinek. Solni aerosol ščiti zrak podzemnih bolnišnic s tem, da ustvarja praktično sterilno ozračje, brez mikrobov. Poleg tega naravni aerosol vsebuje znatno količino delcev, ki imajo vpliv pri terapiji dihalnih poti.

Haloterapija (zdravljenje s pomočjo soli v atmosferi solnih sob) je torej prirejena speleoterapija (zdravljenje s pomočjo soli v naravnih jamah) in je naravna metoda za uporabo v medicini in rekreaciji.

2. 3. SOLNE TERAPIJE

Solna terapija je način zdravljenja dihalnih in kožnih bolezni s pomočjo vdihavanja in izpostavljanja telesa suhemu aerosolu naravne kamene soli in ostalim faktorjem mikroklima. Pogoje za to ustvarimo v za to prirejenih prostorih - solnih sobah. □

S pomočjo generatorja, naprave, ki v terapevtski prostor sistematično vpihava suh aerosol naravne kamene soli, v prostoru ustvarimo atmosfero, ki je po vsebnosti soli v zraku precej močnejša od atmosfere v naravnih solnih jamah, rudnikih in ob morju.

Solne sobe so v celoti obdane z plastjo soli. Terapije se izvajajo v mirnem ambientu, ob meditacijski glasbi, zato jih poleg zdravilnega učinka na telo priporočamo tudi ljudem, ki potrebujejo kvaliteten počitek in relaksacijo. V solni sobi smo popolnoma ločeni od motečih zunanjih faktorjev, kot so hrup, sevanja in drugi, zato te terapije tudi pozitivno vplivajo na živčno, psihično in čustveno stanje človeka.

Slika 16 : Solne terapije -Tempeljska sprostitev

Slika 17 : Solni svet palčkov in igrač

2. 4. TERAPIJE V SOLNEM CENTRU

Obiski solnih sob oz. solnih terapij v solnem centru se izvajajo glede na vrsto bolezni, stopnjo obolelosti in želje posameznika.

Čas enkratnega obiska v solni sobi je 40 min za odrasle in 20 minut za otroke. Intenzivnost koncentracije solnega aerosola v prostoru je odvisna od bolezni stranke. Obisk solne sobe je lahko individualen, lahko je v paru ali v skupini, ki jo obiskovalci predhodno formirajo sami.

Število posameznih obiskov solne sobe oz. solnih terapij je odvisno od vrste obolenja obiskovalca. Glede na statistične rezultate uspešnosti zdravljenja v tujini, kjer se terapije izvajajo že vrsto let, svetujejo tretma 15-20 posamičnih terapij. Tretma 15-20 solnih terapij se priporoča dvakrat do trikrat letno oz. po potrebi. Število posameznih terapij je odvisno od bolezni, stopnje obolenja in odzivnosti vašega telesa na terapije. Sol, ki se uporabljamo za terapije se imenuje medicinska sol in ima temu primeren certifikat.

Slika 18 : Za zdravje in užitek

3. 2. 5. SOLNE TERAPIJE UGODNO VPLIVAJO NA LJUDI:

- z astmo;
- z dolgotrajnimi vnetji gornjih dihal;
- s kroničnimi boleznimi dihal;
- s kroničnim vnetjem grla (pharyngitis);
- s kroničnim ali občasnim vnetjem mandeljnov (tonsillitis);
- s kroničnim sinusitisom občeljustnih votlin (maxillary sinusitis);
- z bronhitisom, ki vztraja več kot dva tedna;
- s kroničnem bronhitisom;
- s ponavljajočim bronhitisom in pljučnico;
- s kroničnim ali vnetnim stanjem ušes (otitis);
- s pogostimi virusnimi infekcijami;
- s senenim nahodom (polinosis ali hay rinitis);
- z vnetjem kože (atopic dermatitis);
- z luskavico - psoriazo (psoriasis);
- s hudimi vnetji kože (putrid dermal infection).

Priporočajo se tudi:

- rekreativnim in vrhunskim športnikom pred in po napornih tekmovanjih
- pevcem pred in po nastopih
- kadilcem za lažje premagovanje kašlja
- vsem ljudem, ki s preventivo poskrbijo za obrambo telesa pred obolenji
- vsem, ki hočejo za trenutek ubežati stresu in se sprostiti v prijetnem okolju solnega templja

Solne terapije niso primerne za ljudi:

- z infekcijami, pri katerih nastopa vročina;
- z rakavimi obolenji;
- ki imajo oz. so imeli tuberkulozo;
- ki jim peša srce;
- ki imajo previsok pritisk.

3. 2. 6. INTERVJU Z GO. VANDO HARTMAN, VODJO CENTRA

Z gospo Vando Hartman sta se pogovarjali Špela in Vanesa.

1. Kako ste sploh prišli na idejo o solnih terapijah?

Lastnik je videl članek o solnih terapijah po svetu v reviji Reader's Digest, tako sva tudi prišla na idejo, da bi odšla na daljši izlet in si jih ogledala v drugih državah. Obiskala sva Nemčijo, Munchen, kjer sva videla prvo solno sobo, potem Kanado, kjer sva si ogledala Rusko kliniko solnih sob. Bila sva zelo navdušena, ne samo nad solnimi sobami, ampak predvsem nad zdravilnimi rezultati, ki so jih te sobe prinašale.

2. Kakšna je pravzaprav ta sol, od kod jo dobite?

Ta sol je 99,5% čisti natrijev klorid, ki je zelo zdravilen in priznan tako v alternativnem zdravljenju kot v farmacevstvu. Za našo rabo dobimo sol iz Avstrije, saj je v Sloveniji nimamo. Ta sol je zelo zdravilna, lahko jo uporabimo kot dodatek k hrani ali pa jo dodamo kopeli.

3. Kakšne bolezni se zdravi s solnimi terapijami?

Predvsem se zdravijo kožne bolezni in bolezni dihal. Drugače pa so terapije tudi zelo dobro pomirilo za tiste, ki so večino časa pod stresom.

4. Kako imenujete svoje obiskovalce? So to pacienti, gostje ...?

Imenujemo jih klienti.

5. Kakšna izobrazba je potrebna za izvajanje solnih terapij?

Potrebna je vsaj neka srednja šola, najboljša je seveda zdravstvene smeri, potem pa dodatno izobraževanje o solnih sobah in boleznih. ki ji zdravimo.

6. Ali je veliko obiska? Kdo so obiskovalci, domačini ali tudi tujci?

Obiska je kar nekaj in se povečuje. Drugače nas obiskujejo večinoma domačini, nekaj pa je tudi že tujcev, ki v veliki meri prihajajo iz držav bivše Jugoslavije (Srbija, Hrvaška ...).

7. Kako poteka gradnja solne sobe in koliko soli se porabi za eno sobo?

Za eno sobo, ki meri 15 kvadratnih metrov, se porabi približno 2,5 tone soli. To so tri ali pet plasti samega natrijevega klorida. Ena takšna plast se suši dva tedna. Celotna gradnja sobe stane približno 13 000 evrov.

8. Ali razmišljate o širitvi?

Pred kratkim smo zgradili solni center v Ljubljani. Za naprej bo pa čas pokazal svojo pot.

4. TRŽENJE NOVOŠTIFTNE PONUDBE

4.1. ZAKAJ V NOVO ŠTIFTO?

V nalogi smo predstavili dejstva, zaradi katerih smo na naš kraj ponosni. Ljudje, ki so povezani z romarskim turizmom od rojstva do smrti, čutijo, da le-ta pomembno vpliva na njihovo življenje. Prav tako romanja pomembno sooblikujejo duševno in telesno zdravje ljudi, ki se redno vračajo v naš kraj. Želimo si pritegniti še nove, ki bi jim bili poleg cerkve Marije Zvezde pripravljeni ponuditi v našem kraju še kaj. V mislih imamo novi Solni tempelj, ki je ljudem še dokaj nepoznan. V kraju imamo tudi izletniško kmetijo "Toman" in GTC 902, kjer je v lepi okolici na voljo pestra gostinska ponudba in možnosti različne rekreacije. Radi bi vse te ponudbe združili in pripravili zanimivo ponudbo vsem obiskovalcem kraja.

4.2. OBLIKOVANJE TURISTIČNE PONUDBE

V sodelovanju s Turističnim društvom Gornji Grad, Občino Gornji Grad, Župnijskim uradom Nova Štifta, Solnim templjem in gostinci v kraju smo pripravili zanimive destinacije, s katerimi želimo v naš kraj pritegniti še nove obiskovalce. V pogovoru z domačini smo začutili, da jim prepoznavnost kraja v širšem slovenskem prostoru, pa tudi izven njega, veliko pomeni. Pripravljeni so za to tudi marsikaj prispevati. To so v preteklosti že dokazovali, ko so gostoljubno sprejemali različne popotnike, ki so v kraj prihajali ob različnih priložnostih. Lokalna skupnost s tem živi in je zato prisluhnila tudi našim pobudam za aktivno sodelovanje pri ponudbi za še večjo prepoznavnost kraja.

Našo ponudbo bomo predstavili v medijih:

- v občinskem glasilu,
- v lokalnem časopisu Savinjske novice,
- v Celjskem tedniku,
- v časopisu Družina,

- na lokalnem radiu Tempo,
- na radiu Ognjišče.

Oblikovali bomo zloženke, ki bodo na voljo v gostiščih naše občine. Z njimi bomo seznanili tudi pobrateni občini Maria Saal na avstrijskem Koroškem in Forgario v Italiji.

Povabilo za obisk našega kraja smo si zamislili na različne načine: romarski dan, planinski izlet, doživetje kraja, dan za zdravje.

4.1.1. ROMARSKI DAN

Vse častilce Matere božje vabimo, da v Novi Štifti pri Gornjem Gradu preživijo lep dan. Za vas smo pripravili ponudbo, ki vas bo napolnila z novo energijo:

- med 9. in 10. uro vas domačini pred cerkvijo sprejmejo z dobrodošlico: sok, čaj in pecivo, srečanje z lokalnim vodnikom,
- sodelovanje pri slovesni romarski maši ob 10. uri,
- po maši sledi voden ogled božjega groba na prostoru za cerkvijo,
- ob 11.30 predstavitev zgodovine romarske poti in voden ogled cerkve Marije Zvezde,
- ob 12. uri možen pogovor z duhovnikom,
- ob 13. uri domače praznično kosilo na izletniški kmetiji Toman (dogovor po telefonu),
- popoldne sprehod po bližnji okolici kmetije, kjer si boste lahko ogledali krave dojilje, konje in divje svinje v ogradi.

Za vse informacije pokličite TD Gornji Grad, kjer dobite tudi številko lokalnega vodnika.

4. 1. 2. PLANINSKI IZLET

Od pomladi do jeseni je na širšem področju Nove Štife veliko možnosti za uživanje v čudoviti naravi. Pohodništvo po številnih poteh omogoča prijetno sprostitev v lepem naravnem okolju, na mnogih točkah pa nudi tudi prekrasne razglede po Savinjski dolini.

Naš izlet smo si zamislili takole:

- v jutranjih urah se zberemo pri gostišču 902 na Črnivcu, kjer nas pričaka lokalni vodnik,
- po jutranjem čaju ali kavi krenemo po gozdni poti proti Kašni planini do travnate Lepenatke,
- na Lepenatki si privoščimo malico iz nahrbtnika, svežo studenčnico ter počitek med čudovitim travnimi blazinami,
- na lepih razglednih točkah in ob poti se lahko srečamo tudi s pašno živino,
- spustimo se v Mačkin kot in po dolini Mačkovca prispemo do Šmiklavža,
- v Solnem templju se »pogovorimo« samo s palčki in krenemo mimo šmiklavške cerkve do romarske cerkve Marije Zvezde,
- po krajšem počitku v bližnjem gostišču si ogledamo romarsko cerkev in se seznanimo z njeno zgodovino,
- napotimo se proti Tomanovi planini, kjer nas v poznem popoldnevu pričaka na izletniški kmetiji Toman topla izbrana domača hrana,

- čaka nas še polurni pohod do gostišča 902 na Črnivcu, kjer bomo našo »klobaso zašpilili«.

Za vse informacije vodenega planinskega izleta pokličite Planinsko društvo Gornji Grad.

4.1.3. DOŽIVETJE KRAJA

Nova Štifta je vabljava tudi pozimi. Veličastna cerkev na Metuljskem griču vabi že od daleč. Z glavne ceste Gornji Grad – Kamnik nas kar potegne, da se s Slugovega spustimo po klancu navzdol.

Za doživetje kraja v zimskem času predlagamo:

- ogled cerkve Marije Zvezde z vodenjem gospoda župnika (dogovor po telefonu),
- obisk bližnje svečarne pri Božiču in razgovor o romanjih v kraju,
- toplo okrepcilo v gostišču ob cerkvi,
- »klasično« smučanje na Glukovih njivah,
- po dogovoru se lahko odločite še za terapijo v Solnem templju,
- pozno kosilo oz. večerja v gostišču 902 na Črnivcu.

4.1.4. DAN ZA ZDRAVJE

Povabilo velja družinam, ki bi si po napornem tednu za vikend rade privoščile sprostitev v prijetnem naravnem okolju neokrnjene narave.

Morda potrebujete tudi »hrano« za svojo dušo? Cerkev Marije Zvezde vas vabi pod svoje okrilje.

Poleg tega lahko izkoristite možnost obiska v Solnem templju, kjer boste lahko sami ugotovili, kaj še lahko storite za boljše počutje oziroma zdravje cele družine.

Če smo s tem v vas vzbudili zanimanje, vas vabimo v Novo Štifo, da si privoščite nekaj zase.

V tem »dnevu za zdravje« vam predlagamo:

- po regionalni cesti se pripeljete iz mozirske ali kamniške smeri do Solnega templja,
- ob glavni cesti je pred hišo na razgledni točki lepo urejeno parkirišče,
- da si po vožnji pretegnete noge, predlagamo sprehod do bližnje cerkvice Marijinega darovanja,
- po dogovoru vnaprej, si privoščite zase in za otroke (v Palčkovi sobi) solno terapijo,
- pol ure boste potrebovali, da nato peš pridete po cesti od Solnega templja do romarske cerkve Marije Zvezde,
- ob poti se ustavite ob Bajteževi kapeli, kjer boste od prijaznih domačinov izvedeli še kakšno zanimivost te romarske poti,
- pri cerkvi si lahko najprej ogledate zanimiv božji grob,
- za voden ogled cerkve poprosite gospoda župnika ali se dogovorite z lokalnim vodnikom,
- po isti ali drugi poti (domačini vam jo z veseljem pokažejo) se vrnete do parkirišča,
- za zaključek predlagamo še pozno kosilo v GTC 902 na Črnivcu,
- lep dan lahko ob gostišču izkoristite še za igro tenisa.

Pridite, ne bo vam žal!

5. ZAKLJUČEK

No, pa smo »priromali« do konca. Ob odkrivanju novih poti, skrivnih koticov, zanimivih zgodb, posebnih ljudi smo zelo uživali. V začetku smo mislili, da naš kraj kar dobro poznamo, pa smo kmalu ugotovili, da je naše znanje o njem precej pomanjkljivo. Veseli smo, da smo iz tedna v teden postajali bogatejši za nova znanja in spoznanja. Še bolj smo postajali ponosni nanj, še rajši ga imamo in kar kipimo od želje, da bi vsa ta lepa občutja prenesli tudi obiskovalcem našega kraja.

Pogovarjali smo se z gospodom župnikom in z domačini, ki vedno znova težko pričakujejo prihod romarskih prijateljev, začutili lahkotnost dihanja v Solnem templju, se ustavili na Tomanovi planini in spoznali, da morajo to doživeti še drugi ljudje. Pripravili smo se, da jih popeljemo po lepih poteh okoli našega kraja, znamo jim povedati »romarsko zgodovino«, razkazati cerkev in jih navdušiti za sproščujočo urico v Solnem templju. Povezali smo se z gostinci v kraju, ki so ob prihodu gostov vedno pripravljeni postreči dobro in kvalitetno domačo hrano.

Mladi turistični vodniki bi radi s pomočjo občine Gomji Grad, Turističnega društva, Planinskega društva in lokalne skupnosti, naredili Novo Štifo se bolj prepoznavno. Potrudili se bomo, da bodo vsi obiskovalci Nove Štife od nas odhajali zadovoljni, polni novih moči in zdravja. Smo vas navdušili? Oglejte si ponudbo naših izletov in pridite!

Slika 19 : Zimski pozdrav iz Nove Štife

VIRI

Krajevni leksikon dravske banovine, Srez Gornji Grad, Ljubljana, 1937;

Mavrič, Edi. (1996). Gornjegrajsko in njegov čas. Gornji Grad. Samozaložba.

Petrič, Franci. (1995). Duša, le pojdi z mano. Ljubljana. Družina.

<http://www.novastifta.info/index.php?x=static&id> (župnija Nova Štifta)

<http://images.google.si/images?hl=sl&q=župnija%20nova%20štifta&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=wi>

<http://www.gornji-grad.si/>

<http://www.google.si/search?hl=sl&q=statistični+urad+rs&meta=&aq=1&oq=statistični+>

<http://www.datoteka.com/Slovenia-Yellow-Pages/Zupnijski-Urad-Nova-Stifta-Gornji-Grad.html>

<http://www.google.si/images?sa=3&q=zemljevid+slovenije&btnG=Iskanje+slik>

<http://www.solni-tempelj.com/>